

Handläggare
Per Olgarsson
Antikvarie, Stadsmuseet
Kulturmiljö**Till**
Stadsbyggnadskontoret**Brunkhuvudet 1, Malmtorgsgatan 3, Norrmalm.
Fasadändringar, nya ventilationsgaller,
solcellspaneler. Hyresgäst Anpassning. Sbk dnr
2025-05234-5.1****Synpunkter i sammanfattning**

Stadsmuseet tillstyrker de föreslagna åtgärderna. För förtydligande, se nedan *Synpunkter på förslag*.

Föreslagna åtgärder

I Brunkhuvudet 4, Gahns hus, föreslås att två befintliga fönster från 1980-talet, i takkupor plan 8 mot gård, ersätts med ventilationsgaller med båge och mittpost lika befintligt. I samma huskropp i plan 3 mot smal gård i sydväst, ersätts två fönster på samma sätt med ventilationsgaller. De sistnämnda fönstren är sannolikt ursprungliga från 1930-talet. Ritning redovisar även att ytterligare ett fönsterparti med två fönster mot gården ersätts med ventilationsgaller, det framgår inte vilken ålder dessa fönster har. Vidare tas markiser bort vid takkuporna plan 8, och markis över terrass samma byggnad ersätts med ny lika befintligt.

I Brunkhuvudet 1, f.d. Nordiska Handelsbanken, ersätts ursprungliga fönster (två stycken enligt ritningsmaterial) mot innergård med ventilationsgaller på samma sätt som ovan.

I Brunkhuvudet 2, längst upp på fasad mot Jakobsgatan tillkommer vertikalt placerade svarta solcellspaneler. På Brunkhuvudet 1 tillkommer solcellspaneler på tre takfall, vara två mot gård och ett mot gata.

Invändiga åtgärder berör Gahns hus i Brunkhuvudet 4, där vissa förändringar sker i planlösningar, nya dörrar tillkommer mot trapphus och huvudkorridor, nya installationer tillkommer i sekundär installationskorridor vilken även avses förlängas.

Bakgrund

Till förslaget har fogats en antikvarisk konsekvensbeskrivning, framställd av AIX och daterad 2025-12-12. Stadsmuseet anser att detta utgör ett fullgott underlag för att bedöma ärendet.

Historik och nuläge

Kvarteret Brunkhuvudet bevarar bebyggelse från tiden före efterkrigstidens Normalmsreglering. Bebyggelsen har genom åren genomgått ett stort antal om- och tillbyggnader. Brunkhuvudet 1 är före detta Nordiska Handelsbankens hus, uppfört 1920 i en monumental klassicistisk stil efter ritningar av arkitekten Ernst Stenhammar. Brunkhuvudet 2, kallat Mäster Dyks hus, uppfördes på 1600-talet, och byggdes till- och om på 1980-talet. Brunkhuvudet 3 tillkom 1892 och ritades av Hjalmar Kumlien. Brunkhuvudet 4 uppfördes 1928–1929 efter ritningar av Wolter Gahn, och betraktas som ett av den svenska funktionalismens pionjärverk. Idag används hela kvarterets bebyggelse i stor utsträckning av Regeringskansliet.

Relevanta lagrum och riktlinjer

Plan- och bygglagen

Brunkhuvudet 1 och 4 är markerade med blått på Stadsmuseets kulturhistoriska klassificeringskarta. Det betyder att fastigheterna har synnerligen stora kulturhistoriska värden. Brunkhuvudet 3 och del av 2 är markerade med grönt på kartan. Det betyder att fastigheten har särskilda kulturhistoriska värden. För blå- och grönmarkerade fastigheter kan PBL (Plan- och bygglagen) 8:e kap, 13, 14 och 17 §§ tillämpas, vilket innebär att bebyggelsen inte får förvanskas, att underhållet ska anpassas till omgivningens karaktär och byggnadens kulturhistoriska värden, att underhållet ska utföras så att de särskilda värdena bevaras, att ändringar ska utföras varsamt och med hänsyn till byggnadens karaktärsdrag samt med tillvaratagande av byggnadens kulturhistoriska värden. Brunkhuvudet 2 (delen mot Jakobsgränd) är även markerat med gult på klassificeringskartan. Det betyder att fastigheten med bebyggelsen är av positiv betydelse för stadsbilden och/eller av visst kulturhistoriskt värde. För sådan bebyggelse kan PBL (Plan- och bygglagen) 8:e kap, 14 och 17 §§ tillämpas.

Planbestämmelse (om relevant)

Brunkhuvudet 1–3 är byggnadsminne enligt förordningen (1988:1229) om statliga byggnadsminnen mm, med skyddsbestämmelser enligt regeringsbeslut 1993-06-24.

Riksintresse

Fastigheten ingår i ett område som är utpekad som ett riksintresse för kulturmiljövården. Inom ett sådant område får inga åtgärder vidtas som kan orsaka påtaglig skada på riksintresset.

Synpunkter på förslag

Stadsmuseet bedömer att PBL (Plan- och bygglagen) 8:e kap, 13, 14 och 17 §§ är tillämpligt i ärendet.

Stadsmuseet har ingen erinran mot föreslagna förändringar av fönster till ventilationsgaller i Brunkhuvudet 4 och 1, trots att det i flera av fallen rör sig om originalfönster. Detta med hänvisning till att fönsterpartierna har skymda lägen, mot smala innergårdar eller mot en sentida lanternin. De äldre fönstren bör tas om hand, förvaras säkert, för att vid behov kunna återplaceras i framtiden.

Stadsmuseet har ingen erinran mot föreslagna solcellspaneler. Det är positivt att de föreslås utföras i samma kulörer – svart respektive rött – som fasad och tak. På grund av det smala gaturummet vid Jakobsgatan blir inte solcellerna på Brunkhuvudet 2 synliga i stadsbilden, trots att de placeras vertikalt på fasad, något som annars vore en tveksam åtgärd ur kulturhistorisk synvinkel. Inte heller takpanelerna på Brunkhuvudet 1 blir synliga i stadsbilden, eftersom två vetter mot innergård och en mot det trånga gaturummet.

Museet har ingen erinran mot föreslagna inre ändringar i Brunkhuvudet 4, vilka i huvudsak påverkar delar från 1980-talet.

Stadsmuseet anser att antikvarisk sakkunnig bör följa projektering och arbete för att säkerställa de kulturhistoriska värdena.

Per Olgarsson
Handläggande antikvarie
Stadsmuseet kulturmiljö